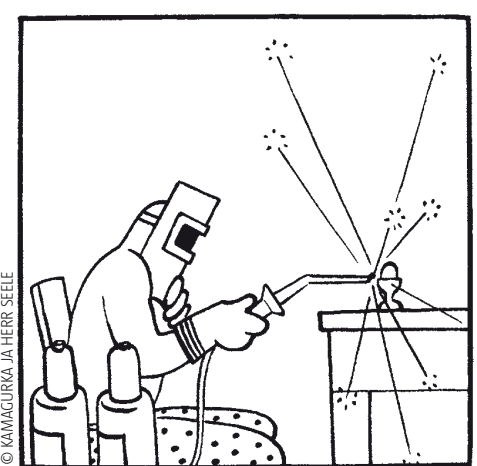

© KAMAGURKA JA HERR SEELE

© KAMAGURKA JA HERR SEELE

Selkeä viiva, sumeat ideat

Kamagurka ja herr Seele:
Cowboy Henk
Suom. Viljami Jauhainen
(HUUDA HUUDA)

Laadukas käännössarjakuva on uhanalainen laji. Hyvälle kotimaiselle tekijälle löytyy aina julkaisija, omintakeisimmallekin. Samaten aktiiviset piirtäjät löytävät kyllä pohjoisamerikkalaisen sarjakuvan herkkupalat. Eurooppalaisen sarjakuvan kohdalla kielimuuri tulee vastaan herkemmin, eikä viidakkorumpukaan kumise yhtä jyrkästi. Suomalainen sarjakuvakulttuuri on monin tavoin lähempänä keskieuropalaisia kuin amerikkalaisia, joten sen soisi näkyvän käännösalbumeissakin.

Ikävän usein toiminta on kuitenkin ollut yksittäisten ja miltei aina hyvin pienten kustantajien varassa. Tällä hetkellä yksi merkittävimmistä käännössarjakuvan kustantajista on Huuda Huuda. Viime vuosina esimerkiksi Olivier Schrauwenin *Poika kulta*, Florent Ruppertin ja Jérôme Mulot'n *Apinatarha* ja Gary Panterin *Jimbon Jumalainen näytelmä* ovat parantaneet tarjontaa.

Syksyn iloinen yllätys on puolestaan *Cowboy Henk*-kokoelma. "Kulttiklassikko"-sanaa käytetään usein väärin, mutta *Cowboy Henkiin* ilmaisu sopii. Kamagurkan ja herr Seelen sarjakuva alkoi ilmestyä jo vuonna 1981 – ja ilmestyy yhä. Vuosien mittaan sitä on julkaistu muun muassa *Vooruit*- ja *Humo*-lehdessä sekä useissa ulkomaisissa julkaisuissa. Belgialaiset Kamagurka (s. 1956) ja herr Seele (s. 1959) ovat tehneet yhteistyössä myös teatteriesityksiä ja televisio-ohjelmia.

Sarjakuva on nokkelan kuvakerronnan juhlaa. Siinä missä vaikkapa *Fingerpori* luottaa sanaleikkeihin, *Cowboy Henk* uskoo lukijan kykyyn lukea kuvaa. Tarinat ovat usein täysin sanattomia. Selkeän viivan koulukunnan tekijät kuten Joost Swarte ja Hergé lienevät vaikuttaneet piirroksiin vahvasti.

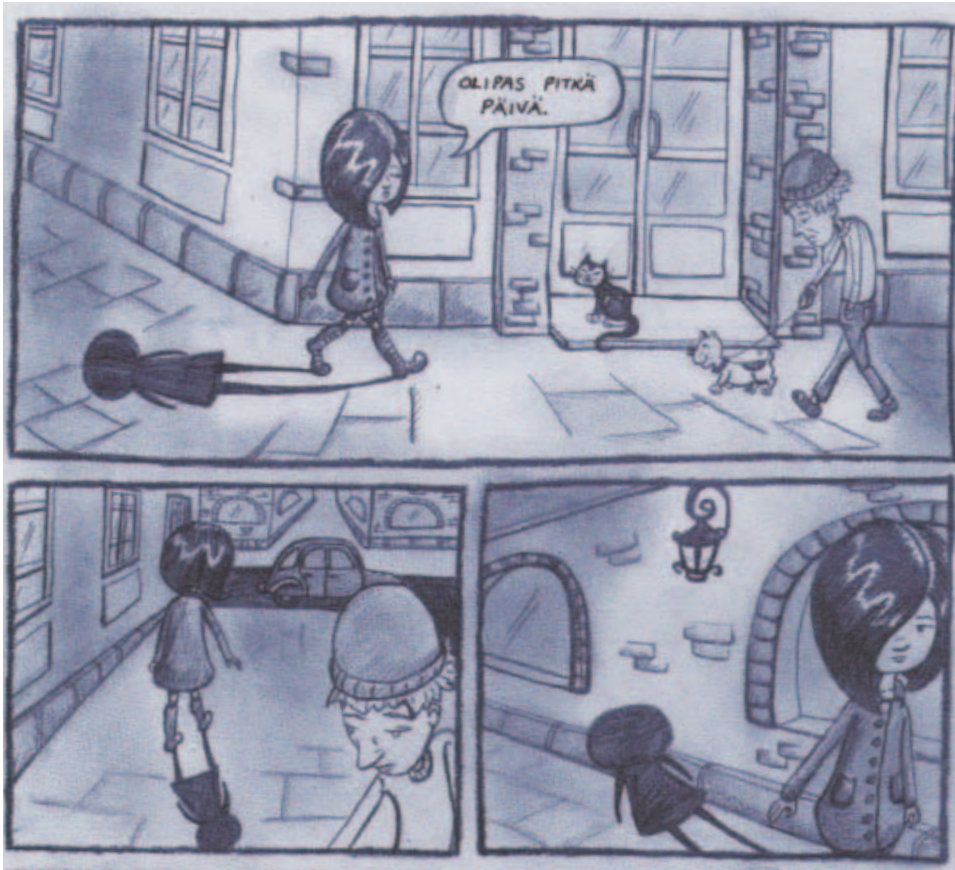
Hyväntuulinen ja häpeämättömän hauska *Cowboy Henk* istuu suomalaisen sarjakuvatarjontaan hienosti, siitä lienee jo tullut Huuda Huudan pikkuruisessa mittakaavassa hitti. Suomessa on aina arvostettu erikoislaatuista,

liki surrealistista huumoria. J. Tilsa, varhainen Jii Roikonen ja lukemattomat muut kuuluvat omalla tavallaan samaan outohuumorin traditioon. *Cowboy Henk*issä upea pelkistetty tyyli ja villit ideat yhdistyvät tavalla, joka toivottavasti inspiroi monia.

Toki Henkin hengessä on sarjakuvia tehty meillä jo pitkään, koska sarjakuvaa julkaistiin aikoinaan RAW-antologiassa. Esimerkiksi Pentti Otsamon *Haukoksia* olisi tuskin samantyylinen ilman Henkiä.

VILLE HÄNNINEN

VARATAIVAS © ANNE MUHONEN

Anne Muhonen: Varataivas (Suuri Kurpitsa)

Anne Muhosen *Ystäväni varjo* oli julkaisuvuotensa kiinnostavimpia kotimaisia sarjakuvia. Albumissa yksinäisyydestä kärsivä kaupunkilais-tyttö sai apua ongelmaansa yllättävältä taholta, nimittäin omalta varjoltaan, jonka antamat neuvot ja elämänohjeet saivat hymyn nousemaan niin päähenkilön kuin lukijankin huulille. Nimettömän tytön ja varjon maagisen realistiset seikkailut jatkuivat sittemmin Rytmissä ja vastikään lakkautetussa Nemissä, joissa julkaisutujen striippien yleistunnelma oli keveämpi ja humoristisempi.

Varataivas merkitsee paluuta pitempien ja vakavampien tarinoiden pariin. Nimetön tyttö joutuu töistä palatessaan todistamaan, kuinka iäkäs herrasmies lyhyhysty kadulle sydänkohtauksen saaneena. Paikalle rientävien ambulanssimiesten mukaan vanhuksella – herra Hopeake-tulla – ei ole omaisia tai ystäviä, ja niinpä sielujen välistä sukulaisuutta tunteva päähenkilöme löytää itsensä istumasta sairaalan vuoteen äärestä. Nimetön ei myöskään henno rikkoo vanhuksen illuusiota nuoruudenrakastettunsa kohtaamisesta ja matkaa tämän muisteluuden siivittämänä Keski-Euroopan kaupunkien maailmaa parantamaan ja syksyiselle rannalle pohtimaan, mikä on kaunein lause, jonka voi kirjoittaa taivaalle kohoavaan leijaan.

Sankaritarastamme tulee Hopeaketun viimeisten päivien ilo ja lohtu – toisin sanottuna varataivas. Lukijalle selvitetään albumin viimeisillä sivuilla sanan vanhakantainen kaksoismer-

kitys, joka nivoutuu kokonaisuuteen varsin onnistuneesti.

”Varataivaan” keskeinen teema on edelleen yksinäisyys. Aina surullisen ajankohtainen teema laajenee myös universaalimmaksi kertomukseksi ystävyydestä ja rakkaudesta. Muhosen piirrosjälki ja herkkä värimaailma tukevat näitä teemoja oivallisesti. Myös loppuratkaisunsa osalta albumi muistuttaa edeltäjänsä: kaiken surumielisyyden keskeltä erottuu tulevaisuuteen uskoa valava ja toivoa tuova pilkahdus valoa, niin kirjaimellisesti kuin kuvainnollisesti.

Sarjakuvan henkilöahmoissa on tapahtunut huomattavaa kehitystä. Nimettömästä työstä on kasvanut ”Ystäväni varjossa” esiteltäjä ujoa hahmoa määrätietoisempi ja rohkeampi nuori nainen, joka ei tarvitse seuralaisensa tukea ja neuvoja samassa mittakaavassa kuin aikaisemmin. Varjo osoittaa puolestaan olevansa mustasukkaisuuteen taipuvainen, tahtoo unohtaa aikaisemmat elämänohjeensa ja antaa ymmärtää, ettei maailmaa voi muuttaa parempaan suuntaan pelkästään hassuttelemalla tai hymyilemällä satunnaisille vastaantulijoille. Kaikesta huolimatta sarjakuva antaa kuitenkin ymmärtää, että pienetkin asiat voivat olla merkityksellisiä ja joskus pelkkä läsnäolo saattaa olla kultaa kalliimpaa. Varjon suusta kuullaan myös oivallinen ystävyyden määritelmä.

MATTI KARJALAINEN

Javier de Isusi: Mikä-mikä-maan saari (Maattoman Juanin matkat II) (LIKE)

Espanjalaisen Javier de Isusin piirtämä ja käsikirjoittama *Mikä-mikä-maan saari* on lähes 200 sivun mittainen, intertekstuaalisia kirjallisuusviitteitä vilisevä tribuutti Hugo Prattin *Corto Maltese*-seikkailuille.

Eikä se ole sellaisenaan ollenkaan hullumpi teos. *Peter Pania*, *Pikku Prinssiä* ja monia muita tuttuja tarinoita todellisiin historian tapahtumiin yhdistävä sarjakuvasekoitus on reipasta, anteeksipyytelemätöntä seikkailusarjakuvaa.

Maattoman Juanin matkat -sarjan toisessa kertomuksessa Juan-ystävänsä maailman ääriin etsivä Vasco päätyy matkallaan Nicaraguahan. Siellä hän tutustuu paitsi maan väkivaltaiseen historiaan ja paikallisiin asukkaisiin, myös kehitysavun nurjiin puoliin lastenkoteineen ja ilkeine isäntineen. Hassuja huumesieniä unohtamatta.

De Isusi on piirtäjänä ja tarinankertojana kaikessa poikamaisuudessaan mainio. Kertomuksessa vuorottelevat vakavat sävyt ja hassutelluhumori hyvää seikkailusarjakuvaperinnettä kunnioittaen. Harvinaisen onnistunutta on myös de Isusin kirjallisuusviitteiden viljely – ainakin siinä mielessä, että kirjallisuuskikkailun määrä ei ole liiallinen, eikä intertekstuaalisuus tunnu kirjaviasastelulta.

Kirjallisuusviittausten lailla de Isusin mustavalkoinen piirrosjälki on harkittua ja tarkkaa. Tyyliään de Isusi vaihtelee sujuvasti tarinan vaatimusten mukaan – samaan albumiin mahtuvat sujuvasti niin painajaispsykedeeliset möröt kuin naiivit tikkuukotkin.

Suurimman miinuksen muuten kelpo albumi saa sen suomalaisesta toteutuksesta. Monet albumin lukeneet ovat harmitelleet, ettei albumia ole tekstattu käsin vaan maan tapaa mukaillen tietokonefontilla. Harmiteluihin on helppo yhtyä. *Mikä-mikä-maan saaren* kaltainen retroseikkailu olisi ansainnut tulla tekstatuksi albumin hengen mukaisesti, tyyliä ja käsityönä.

Onneksi suurinta osaa lukijoita tietokonefontti haitannee vain vähän – jos ollenkaan. Ja hyvä niin, sillä de Isusin albumi ansaitsee silmäyksen kaikilta, jotka nauttivat hyvääntuulisesta, konstailemattomasta seikkailusarjakuvasta.

VESA SAARINEN

© ALEJANDRO JODOROWSKY JA ZORAN JANJETOV

Jodorowsky ja Janjetov: Incal – Edeltävien aikojen kirjat Suom. Kirsi ja Salla Kinnunen (Egmont)

Käsikirjoittajana Alejandro Jodorowsky on ainutlaatuinen, viimeinen vanhan polven multitaiteilija. Jodorowskin voima ja heikkous ovat siinä, että hän tekee tuotannostaan yhtä suurta kokonaisteosta. Mikäli hänen elokuva- tai sarjakuvatuotantonsa on ennestään tuttua, eivät Incalinkin häroimmät visiot yllätä.

Jodorowskylly on jatkuva messiaskompleksi. Hänen tarinoidensa keskeiset hahmot ovat miespuolisia marttyyriklovneja, joita johdetaan nöyryytyksestä toiseen, erityisesti naisten toimesta. Jumalalliset väliintulot ovat arkea, lähes itsetarkoituksellista uskontojen pilkkua Jodorowskyn irvokkaan ironisissa tajunta-saippuaoppperoissa.

Edeltävien aikojen kirjat on esiosa Jodorowskyn ja Jean "Moebius" Giraudin suurmenestykselle, Incalille, jossa nimensä mukainen jumalan hullu John Difool kärvisteli läpi mielikuvituksen avaruuden. Nyt käydään läpi hänen nuoruutensa käännekohtat, ja niitä toki riittää. Ideoita ei ole säästetty, kaikki heitetään samaan soppaan ja sinänsä vähäinen tapahtumaketju on kasvanut peräti kuuden täysmittaisen albumin kokoiseksi sarjakuvamaaniksi.

Incalin maailmassa tiede ja uskonto ovat yhtyneet, massoja pidetään tyytyväisinä jatkuvasti pursuavalla videoviitteellä, huumavilla virvokkeilla ja virvoittavilla huumeilla. Kansalaiset on ryhmitelty kiinteää sädekehää kantaviin ylimyksiin sekä massataviksiin, joiden joukossa ilmenevät poliittiset liikkeet ja näiden suorittamat terrori-iskut upotetaan sulavasti loppumattomaan tajuntateollisuuden "uutisvirtaan".

Jean Giraudin tilalla visioita kuvittaa nyt jugoslavia serbi Zoran Janjetov, tyyllisesti lähes täydellinen työn jatkaja. Janjetov ei saa hahmoista aivan yhtä ilmeikkäitä kuin Moebius, mutta vaikutuksensa tähän on myös alkupe-
räisjulkaisuun nähden pienennetyllä koolla sekä Amerikan-julkaisua varten tehdyllä tietokoneväriyksellä. Herkkiä jenkkejä varten Incalin tätä versiota on myös sensuroitu lähinnä tissejä verhoilemalla.

Erityispisteet kääntäjille siitä, että Jodorowskyn "tek-nokielestä" on saatu aikaiseksi sujuva suomennos. *Incal – Edeltävien aikojen kirjat* on hurjaa irrottelua, burlleskia satiiria, jossa kaikkein hulluin asia on rakkaus.

VESA KATAISTO

Minna ja miehet – Minna Canthia sarjakuvina Asema Kustannus ja Pohjois-Savon taide-toimikunta

"Canthin henki elää Kuopiossa", todetaan *Minnan ja miesten* esipuheessa. Albumi on kuitenkin täytynyt tehdä yhteistyössä oululaisen sarjakuvakustantamon kanssa. Taiteilijat sentään ovat entisiä ja nykyisiä savolaisia. Miehiä kaikki, kuten nimikin jo paljastaa.

Kirjailija, sanomalehtinainen ja kauppias Minna Canth (1844–1897) oli aikansa armo-ton yhteiskuntakriitikko, joka joutui kestä-mään paljon kritiikkiä itsekin. Suomen yhteiskunnallisesti vaikuttavin kirjailija ei tänäkään päivänä saa kotikaupungissaan Kuopiossa ansaitsemaansa arvostusta. Hänen mukaansa on toki nimetty yksi katu ja yksi koulu, mutta Canthin kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kotitalon Kanttilan kohtalo on surullisempi. Kuopion kaupunki kieltäytyi ostamasta rapistumaan päästettyä taloa. Mutta koskapa Kuopiossa olisi kulttuuria arvostettu.

Kanttilan ja väkivaltaisesti puretun puu-Kuopion kohtaloita sivuaa sarjakuvassaan umpisavolainen veteraanipiirtäjä Jope Pitkänen. Sarjakuvataiteilija ja kirjailijattaren patsas käyvät kiihkeää keskustelua myös nykymaailman menosta, nykymiehistä ja rakkaudesta.

Muut albumin miehistä ovat tarttuneet Canthin kertomuksiin ja muokanneet niistä itsensä näköisiä. Kirjaimellisin ote on Pentti Otsamolla, jonka tulkinta *Kuolevasta lapses-ta* on aidosti koskettava, tavoittaen kuitenkin myös alkuperäisen tarinan inhorealismien. Myös undergroundpiirtäjä Jyrki Nissisen *Köyhää kansaa* on yllättäen paljonkin esikuvansa mukainen. Tosin nissismäisesti modernisoituna – Marin mies Holpainen on tummaihoisin ja kodin seinällä on Black Turtles -juliste.

Petteri Tikkasen versio lyhyestä *Hemmo*-novellista on esitetty muurahaishahmoilla, mikä tuo alkuperäiseen, hieman yksitoti-seen tarinaan visuaalista mielenkiintoa. Reijo Kärkkäinen on puolestaan muokannut *Erään Puijolla käynnin* yksityiskohtia niin, että kepeään tarinaan tulee synkeän ahdistavia sävyjä. Alkuperäistarinan tyttöjä seuraavat valkolakkiset ylioppilaat ovatkin valkotakkisia miehiä. Omia polkujaan seurailee myös Jyrki Heikkinen, joka tulkitsee *Epäluulo*-novellin kertojan aviomiehen silmin. Heikkisen tyylin mukaisesti tarina liikkuu välillä hyvinkin mystisissä sfäreissa.

Albumin alkulehdelle itseironisesti lainattu Minna Canthin huudahdus Suomen nykymiesten kehnosta tilasta ei näin 122 vuotta myöhemmin vaikuta pitävän paikkaansa ainakaan sarjakuvan osalta. Tosin miesnäkökulma on istutettu albumiin hieman kei-notekoisen oloisesti, eikä se sarjakuvissa juuri näy. Canthinkin sukupuoli näkyi etupäässä hänen naisen asemaa koskevissa kirjoituksissaan, joten olisi suuri virhe typistää hänen uransa pelkän "naiskirjailija"-sanahirviön alle.

REETTA LAITINEN

© EMELIE ÖSTERGREN

Emelie Östergren: Pikki ja riikkiset Bendik Kaltenborn: Ei muistikuvaa Rui Tenreiro: Metsän pidot (Huuda Huuda)

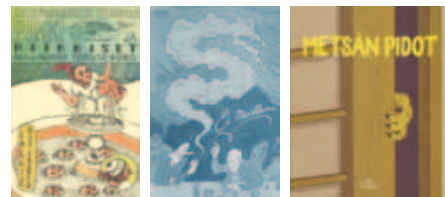
Huuda Huuda -kustantamon tänä vuonna julkaisemia pohjoismaisten sarjakuvataiteilijoiden teoksia yhdistää unenomainen, ajoittain kauhuun vivahtava tunnelma. Ruotsalaisen Emelie Östergrenin sekä norjalaisten Rui Tenreiron ja Bendik Kaltenbornin töitä yhdistää myös vaikutteiden poimiminen menneiden vuosikymmenten ja -satojen piirrostyleistä.

Östergrenin *Pikki ja riikkiset* -kirjanen jatkaa samalla linjalla kuin viime vuonna julkaistu *Evil Dress*: painostavat tapahtumat ja surrealistiset tarinat on piirretty kauniin seremoniallisella viivalla. Östergren hyödyntää kuulakärkikynän "tahroja" erilaisten pintojen luomisessa ja ruskealla painaminen tekee jäljestä pehmeän. Kankaat upottavat ja tekstuurit kerrostuvat. Absurdeilla poluilla liikkuva tarina kertoo painajaismaisen suuresta vastuusta ja todellisuuden ja kuvitelmiä välisestä ristiriidasta.

Toinen pamflettikoon julkaisu, Bendik Kaltenbornin *Ei muistikuvaa* liittyy slovenialaisen Stripburger-kollektiivin Cartoonia-projektiin, jossa kahdenoista sarjakuvataiteilijan töistä koottiin kirja ja eri maissa kiertävä näyttely. Siinä slovenialaiset liikemiehet muistelevat kummallisella tavalla pieleen mennyttä diiliä norjalaisen kihon kanssa. Piirroksista tulee mieleen 1900-luvun alun kuvitustyyli, hieman Olivier Schrauwenin tapaan.

Pisin julkaisuista on Rui Tenreiron kovakan-tinen *Metsän pidot*. Selkeälinjaisesti piirretty tarina tapahtuu metsässä, jossa kaksi kulkijaa törmää outoihin olioihin ja vieraisiin tapoihin. Verkkainen kerronta etenee jännärimäisesti ja huipentuu vähitellen yhä karmivampiin kohtauksiin. *Metsän pidot* on päättymätön tarina kummallisuuksista, jotka eivät koskaan selviä lopullisesti. Tunnelmassa ja ympäristöissä on jotain itämaiseen vivahtavaa, hahmoissa taas Jochen Gernerin tai Ruppert'n & Mulot'n mieleen tuovaa tyyliä.

HANNELE RICHERT

Émile Bravo:
Pikon ja Fantasion uudet seikkailut: Piko – nuoren sankarin päiväkirja
Suom. Anssi Rauhala

Schwartz & Jann
Pikon ja Fantasion uudet seikkailut 2: Tummanvihreä pikkolopoika
Suom. Emilia Melasuo (EGMONT)

Piko, ranskaksi Spirou, on ranskankielisen sarjakuvan ikoneja, mutta meillä hahmo tunnetaan Tinttiä heikommin.

Sarjan loi ranskalainen Robert Velter vuonna 1938. Sota-aika tai 1930-luvun lopun poliittiset jännitteet eivät sarjassa juurikaan näkyneet, vaan sarjakuva tarjosi lapsille yksinkertaista eskapistista viihdettä. Toinen maailmansota pakotti Velterin rintamalle ja luopumaan sarjastaan vuonna 1943. Jatkaajaksi tuli ensin Jijé ja sitten Franquin, joka kohotti sarjan suosion huippuunsa. Vaikka hotellipikkolon hommat loppuivat, punainen univormu jäi.

Émile Bravo palauttaa uudessa perinnetietoisessa tulkinnassaan sarjan juurilleen, 1930-luvun lopulle ja liittää sen tiukasti historialliseen kontekstiinsa. Euroopan jännittynyt tilanne heijastuu brysseliläisten takapihojen lastenleikkeihin asti. Pojanviikareiden jalkapallopelejä hajoaa taustoiltaan poliittisiin nujakointeihin. Piko itse on poliittiselta maailmankuvaltaan naiivi, katolisen orpokodin kasvatti, joka oppii albumin mittaan tiedostamaan ympäröivää maailmaa.

Bravo tipputelee albumiinsa viittauksia ja muistumia vanhoihin Pikon ja Fantasion seikkailuihin, enimmäkseen suomentamattomiin tarinoihin. Lähimmäksi suomalainen lukija pääsee *Kehän kuninkaat* -albumissa, johon on koottu Franquinin 40-luvun lopun töitä.

Schwartzin ja Yannin *Tummanvihreä pikkolopoika* on kuin jatkoa Bravon albumille, vaikka tekijät eivät tietävästi tienneet toistensa tekemisistä ennen albumien ilmestymistä. Nyt toinen maailmansota on jo täydessä vauhdissa. Taistelu miehittäjiä vastaan jatkuu maan alla. Onko Piko kollaboraattori vai vastarintamies? Hän palvelee miehittäjiä ja kiillottaa upseerien saappaita, mutta puuhailee salaa jotain muuta.

Tummanvihreä pikkolopoika on edeltäjäänsä monikerroksisempi, mutta myös humoristisempi albumi. Bravon *Nuoren sankarin päiväkirja* uskaltautuu paikoin haikeuksikin. Schwartzin ja Yannin albumin lähtökohta on 1980-luvun ligne claire -tyylisuunnan suuren pojan Yves Chalandin kesken jäänyt Piko-albumi. Se näkyy Olivier Schwartzin piirrostyylissä ja Yannin tarinan postmodernissa oteissa. Albumissa on Bravoakin enemmän viittauksia vanhoihin eurooppalaisiin sarjakuviin ja Pikon menneisyyteen.

Albumipari on kiehtovaa luettavaa ranskalais-belgialaisen sarjakuvan historiaa paremmin tunteville.

Myös sotahistoriaa tarkemmin tuntevat saattavat pitää jalkimmaisesta albumista.

TIMO RONKAINEN

© KRISTIAN HUITULA

Kristian Huitula: Lyhyesti – kreivi Crapulan kauhukabinetti ja muita kertomuksia (Fantacore Media)

Kristian Huitulan *Lyhyesti*-albumi on kokoelma Huitulan strippejä sekä muutaman sivun mittaisia kertomuksia vuosilta 1995–2009. Stripit ja tarinat ovat valtaosin ennen julkaisemattomia – albumin 50 sivusta ainoastaan kymmenisen prosenttia on julkaistu aiemmin, esimerkiksi *Myrkyssä*, *Suomen Kuvalehdessä* ja *Imagessa*.

Huitulan ominta alaa ovat kepeät huumorisarjakuvat. Esimerkiksi albumin avaava Satu epäonnistesta prinsistä -sarjakuva on fantasia-parodia, jossa prinsessa ja puoli valtakuntaa ei ole aivan, mitä prinssi toivoi. Albumin nimittarinassa Huitula puolestaan sekoittaa Dracula-myyttiä sekä *The Rocky Horror Show* -musikaalia.

Albumin kaksi strippisarjakuvaa – Shredneck Joe sekä Vihtahousu – ovat nekin kepeän humoristisia. Shredneck Joe parodioi aloittelevan rokkibändin arkea. Vihtahousu esittelee vähän erilaisen piruhammon – pienen, itsetunto-ongelmaisen ja pullean.

Huitulan kokoelmassa on hyvät ja huonot puolensa. Parasta albumissa on Huitulan monipuolinen, jopa taitava piirrostyö, joka monin paikoin muistuttaa fantasiasarjakuvan mestari Petri Hiltusen kynänjälkeä. Välillä Huitulan ruudut ovat turhan täyteen ahdettuja. Pääosin sarjakuvat ovat kuitenkin ilmeikkäitä ja niissä hyödynnetään huumorisarjakuvan keinoja, erityisesti liioittelua, hyvin.

Hyvä piirrostyö ei kuitenkaan yksin riitä. Huitula ei ole käsikirjoittajana varsinainen mestarismies, eikä humoristina – ainakaan omaan fingerporilaiseen makuuni – sieltä hauskimmasta päästä. On jopa hieman surullista, että huvittaviksi aiotut tarinat eivät ihmeemmin huvita. Ainoastaan albumin päättävät Vihtahousu-stripit saavat välillä pienen hymyn huuleen, mutta nekin vain harvakseltaan.

Huitulan albumin kohokohtia ovat sivun mittainen Onnelliset ovat Ovisilmättömät

-naapurikyttäyskertomus sekä lämpimät Vihtahousu-stripit. Ne eivät kuitenkaan kokonaisuutta pelasta. Hyvin piirretty albumi kärsii valitettavan paljon sisällön epätasaisuudesta – sekä käsikirjoitusten ja huumorin kompastelusta.

VESA SAARINEN

© JENS LAPIDUS JA PETER BERGTING

Jens Lapidus – Peter Bergting
Jengisota 145 (Like())

Lakimies-kirjailija Jens Lapidus on noussut jupahtavan rikosviihteen kuninkaaksi Ruotsissa. Avain menestykseen lienee, että asianajotoimissaan runsaasti todellisia kriminaaleja kohtaava Lapidus osaa noukkia pöytäkirjaviidakosta hedelmät talteen ja muovata ne hyvin lähelle todellisuutta muistuttaviksi tarinoiksi.

Monikulttuurinen Ruotsi ja nykyaikaiset kansainvaellukset ovat luoneet uudenlaisia kulttuureita, jotka kaikki eivät mitenkään pysty sulautumaan toisiinsa ilman väkivaltaa. Niin käy myös *Jengisota 145:ssä*, kun Jivan-tyttö erehtyy väärään seuraan yökerhossa ja menettää kontrollinsa.

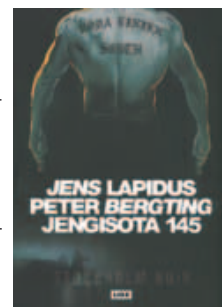
Hän päätyy jatkoille, joiden seurauksia ei riitä selvittämään vain maallinen oikeus.

Jivanin kuumaverinen veli Mahmud hoitaa omat "tutkimuksensa" samalla, kun konstapeli Martin Hägerström yrittää pysäyttää väkivallan kierteen alkuunsa. Mutta yhteiskunnan suonet ovat tukkoiset ja hauraat. Maahanmuuttajat ja ensimmäisen sukupolven ruotsalaiset jätetään mieluummin kamppailemaan omissa kasteissaan.

Mahmudilla on "luota vain itseesi" -tatuointi ja lakikirjana Marvelin *Tuomarin kootut*. Kohta Tukholman lähiö – postinumeralue 145 – muuttuu Sopranosin eläväksi verisioksi. Lapidus palottelee kahta persoonaa, omien ihmissuhteidensa kanssa vatvovaa Hägerströmiä ja uskonnollisen perintönsä sekä raastuvan todellisuuden kanssa puntaroivaa Mahmudia. Tulos on sujuvan viihteellinen, hiukan enemmän ajatuksia herättävä paketti kuin tavallisen amerikkalaisen poliisisarjan jakso.

Bergtingin sarjakuvituksessa voisi olla ainesta enempiinkin. Nyt tulos jää hiukan vaiheeksi ja liiankin mallin mukaiseksi. Mallintajina ovat selvästi toimineet Punisher MAX-sarja sekä 100 Bulletsin erinomainen Eduardo Risso. Hyvä kuitenkin, ettei väkivaltakohtauksia paisutella leveilevästi, kuten esikuvissa. Stockholm noir -sarjaa täydentävä *Jengisota 145* on sujuva mutta ei ainutlaatuisen unohtumaton suoritus.

VESA KATAISTO

Pauli Kallio ja Christer Nuutinen: Kramppeja ja nyrjähdyskiä nuorten naisten maailmassa (Arktinen Banaani)

20-vuotias Kramppeja ja nyrjähdyskiä on suomalaisessa sarjakuvamaailmassa jo hyvinkin keski-ikäinen. Sarjan piirtäjät ja julkaisijat ovat vaihdelleet ja päähenkilötkin vanhentuneet vuosien varrella. Moottoripyörää ei ole kuitenkaan tarvinnut vielä ostaa. Nuorilla naisilla kun tunnetusti on nuorentava vaikutus keski-ikäisiin miehiin.

Osa sarjan nuorentuneesta otteesta selittyy alkuperäisen piirtäjän Christer Nuutisen paluulla. Yllättävä trippi 90-luvun alkuun ei tunnukaan keinotekoiselta nostalgialta vaan pikemminkin raikkaalta uudistukselta. Nuutisen eläväinen viiva on aina ollut miellyttävää katseltavaa ja tuonut sopivaa kontrastia Pauli Kallion vähäeleiseen huumoriin ja välillä hyvinkin lakoniseen dialogiin. *Suomen Kuvalehdessä* viikoittain ilmestyy sarja on saanut uudella tulemisellaan heleät värit, jotka pehmentävät kertontaa.

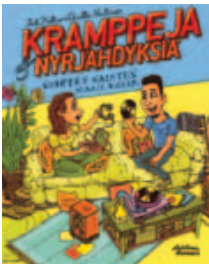
Jokainen piirtäjästä on tuonut sarjakuvaan oman tunnelmansa ja epäilemättä piirtäjävalinnat ovat vaikuttaneet myös käsikirjoituksiin. Sami Toivosen piirtämät Krampit painottuivat visuaaliseen ja verbaaliseen tilannekomikkaan, kun taas Mika Lietzénin kaudella sarja kehittyi aikuisemmaksi ja melankolisemmaksi. Nyt on palattu siihen, mistä lähdettiin eli arjen pienten hetkien ainutkertaisuuteen.

Episodien punaisina lankoina toimivat keski-ikäistyneen Eskon ja 26-vuotiaan Anniina-naapurin suhde sekä toisen päähenkilöparin, Riston ja Tanjan lapsensaantivaikkeudet. Alkuperäisten Kramppien neljäs päähenkilö, Eskon entinen tyttöystävä Aino on tpahtanut lapsineen statistiksi.

Maaailman muuttuminen näkyy niin henkilökohtaisella kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Riston isä kuolee, Tanja on huolissaan työpaikkansa säilymisestä ja Eskonkin freelance-työt vähenevät, Barack Obaman presidenttidelle nostetaan maljaa mutta muuten tuoppi nousee enää harvemmin, ilmastonmuutos ja naapurustoon kaavailtu megajäähalli uhkaavat. Nykymenolle joutuu antamaan periksi myös Esko, joka hankkii lopultakin kännykän.

Anniinan ja Eskon suhde päättyy, mutta albumista ei kuitenkaan jää synkkää oloa, vaan viimeisissä episodeissa on varovaista optimismia ja jatkuvuuden tuntua. Nykymuotoinen sarja jatkuu yhä *Suomen Kuvalehdessä*, jossa sille toivoo pitkää ikää ja kaukana tulevaisuudessa hämmöttävää arvokasta vanhuutta.

REETTA LAITINEN

Kivi Larmola: Päälystakki (Like)

Aika hienoa: Kivi Larmolan ja Nikolai Gogolin nimet peräkkäin kannessa, ja nimenomaan tässä järjestyksessä. Se on perusteltua, sillä puupäähäytetty sarjakuvapiirtäjä ja kulttuurin monitoimimies on kutonut venäläiskirjoittajan satiirisesta novellista omannäköisensä sarjakuvavosvituksen.

Päälystakki julkaistiin viime talvena Helsingin Sanomien Nyt-liitteessä. Albumijulkaisua varten kuvat on väritetty uudelleen ja materiaalia on lisätty. Lopputuloks on näyttävä ja koskettava sarjakuva-albumi.

Akaki Akakijevitš Bašmatškin, III luokan kirjuri, on mitätön ratas suuressa byrokraattisessa koneessa. 400 ruplan vuosipalkka riittää hengissä pysymiseen, muttei elämiseen. Housut ovat kuluneet kiiltäviksi ja saappaissa on tuohtia ja paperia. Ja pitäisi saada uusi takki Pietarin talvelta suojaamaan – mutta mistä rahat?

Larmola on velmu piirtäjäksi. Ensikatsomalla

Kasper Strömman (toim.) Kiitos Esteban 2002–2010 (Huuda Huuda)

Journalistinen huumorituotanto jaksaa meillä hyvin vielä senkin jälkeen, kun *Pahkasika* on kaluttu luitaan myöten. Esteban on *Humppa-Lähetysten* ja *AikakausLehden* linjoilla, mutta hivenen näitä tulkallisempi ja kiltimpi.

Esteban-koosteen tekijöiden (lähinnä Strömman) visuaalinen lahjakkuus on ilmeistä. Mighty Morphin' Power Rangersien ja meksikolaisen vapaapainin estetiikkaa henkivä Super Esteban on mitä liikuttavinta ihmissuhdetoimintaa. Juuri kun tilanne on räjähtämässä käsiin, se puhalletaan sammuksiin ja lopuksi kaikille on tarjolla mehua ja keksejä.

Taikina-Jim ja Muffinsimies puolestaan edustavat "anteeksi että vaivaan, sanoi leipuri taikinalle" -osastoa. Muehkujen hahmojen ruoka-ainesperustaiset dialogit kypsyvät absurdeiksi avautumisiksi.

Alison Bechdel: Lepakkoelämää 2 (Like)

Vuodesta 1983 ilmestynyt Dykes to watch out for -sarjakuva on harvinaisuus lajissaan. Jatkuva-juonisia, pitkäikäisiä aikuisten ihmissuhde-sarjakuvia ei liikaa ilmestyy – puhumattakaan sellaisista, joiden päähenkilöt ovat lesboja. Yhdysvalloissa sarja on suosittu, mutta Suomessa se on jäänyt turhan vähälle huomiolle. Edellisen suomenkielinen albumi ilmestyi vuonna 2000 ja nyt Like on julkaissut uuden kokoelman, ilmeisesti *Hautuukoti*-albumin vanavedessä.

Albumi jatkaa siitä, mihin *Lepakkoelämää I* loppui, eli vuodesta 1993. Viimeiset jaksot ovat ilmestyneet alun perin vuonna 1998, joten suomennostahdissa ollaan kovasti jäljessä. Kaikkia alkuperäisalbumien sarjakuvia ei ole otettu mukaan kokoelmaan, minkä seurauksena juoneen jää välillä aukkoja.

Lepakkoelämää on merkillinen sekoitus älylistä saippuaoopperaa ja päivänpolitiikkaa. Yhdysvaltain 1990-luvun tapahtumat kulkevat

tyyli näyttää jopa naivistiselta. Lisäsilmaily paljastaa, että mies osaa kyllä käyttää kynää. Päälystakki on harkittu kokonaisuus, jota selailee lukemisen jälkeen mielellään vain hienojen kuvien vuoksi.

Lempeästi leiskuvaa väritystä on keuhuttava erikseen. Näyttäviä sivuja katselisi mielellään isompinakin, mutta tarinan henkeen sopii toki vaatimattomampi julkaisu.

Sen lisäksi, että Päälystakki kertoo osaansa alistetun ihmisen vaikeuksista saada ääntänsä kuuluviin, se on erinomaisen näyte siitä, mihin sarjakuvataide voi yltyä. Kyseessä on upea suomalainen sarjakuvateos, ja sen soisi saavan suuren lukijakunnan. Kuka toimittaisi Päälystakin kouluhiihin ja kulttuurivaikutta-

jille?

TUOMAS TIAINEN

Näissä esimerkeissä sekä muissa Esteban-kolektion sarjakuvissa Strömman osoittaa, että hänen kynänsä tietää, minne viivan piirtää. Ilmeisellä satunnaislogiikalla rakennetuissa tarinoissa kuvat kulkevat vaivattomasti eteenpäin.

Kirjan muista kuin sarjakuvista mainittakoon aivan erinomainen idea kohtuullisen näsaviisaasti retostella ajan naurettaviksi patinomia lasten- ja opaskirjoja, noita kirpputorien kirjaläjien helmiä. Oi kultaista 1970-lukua!

Kiitos Esteban 2002–2010 on mainiokahvipöytäkirja, joka on mukava napata käsiinsä, kun television paneelikeskustelu jämähtää paikoilleen. Oikaise sohvalle ja nauti jääkaapissa viilennettyjen viinirypäleiden kera.

VESA KATAISTO

jatkuvasti juonessa mukana O.J. Simpsonista Bill Clintonin seksiskandaaliin. Suomenkielinen lukija ei välttämättä saa nostalgiaa irti 15 vuotta sitten tapahtuneista Yhdysvaltain senaattorivalinnoista ja muista poliittisista pikkukuuhunnoista, mutta ajan ilmapiirin ymmärtäminen on silti olennainen osa lukukokemusta.

Suurin vahvuus sarjassa on sen henkilökaarti. Hahmot ovat persoonallisia, samaistuttavia – ja he muuttuvat. Tapahtumat kulkevat eteenpäin, parisuhteet hajoavat, lapsia syntyy ja henkilöt ikääntyvät. Uusimmissa, suomentamattomissa albumeissa hahmoilla on jo silmärypyt. Melkoista realismia stagnaattisessa sarjakuvamaailmassa, jossa Masi on 60 vuotta armeijassa samoissa vaatteissa.

REETTA LAITINEN

Rumiko Takahashi: Rinne 1 (Egmont)

Suomalaisille mangan lukijoille Rumiko Takahashin työt ovat tuttuja niin Ranma 1/2:sta kuin Inuyashastakin. Hänen uusin sarjansa kertoo työstä nimeltä Sakura ja hänen luokkatoveristaan Rinneestä. Sakura on kyennyt näkemään henkiolentoja aina siitä lähtien, kun hän pikkutyttönä katosi. Itse hän kokee kykynsä lähinnä häiritsevä, mutta asiat muuttuvat, kun hän tutustuu uuteen luokkatoveriinsa Rinneen, joka on myös tekemisissä henkimaailman kanssa.

Takahashin töihin aikaisemmin tutustuneille hänen uusimpansa ei yllätä, muttei petäkään. Takahashin piirrostyylillä on hioutunut jo vuosia sitten ja vaikka hänen hahmosuunnittelunsa näyttää aina melko samalta, hän osaa piirtää erinomaisesti niin liikettä kuin ilmeitäkin. Vaikka pääosin tyyli on melkein minimalistista, Takahashi pystyy tarvittaessa myös täyttämään ruudun tekemättä siitä sekavan oloista.

Juonellisesti Takahashi jatkaa uudessa sarjas-

saan tutulla linjalla. Seikkailu, hitaasti syttyvä romanssi ja huumori sekoittuvat Sakuran seurattessa Rinnettä hänen henkimaailmaan liittyvissä tehtävissään. Sarjassa Takahashi käyttää hyväkseen Japanin rikasta mytologiaa erilaisten henkimaailman otusten ja ominaisuuksien lähteenä, joten mukana on paljon mielenkiintoista asiasta kiinnostuneille.

Käännös on hyvä. Erityisesti loppuun sijoitetut kääntäjän kommentit avaavat hieman monimutkaisempia mytologioita. Sen sijaan ihmetyttää, että kirjassa ei kerrota Japanin jenin arvoa. Pahat velat perineelle Rinneelle raha on nimittäin lähestulkoon pakkomielelle ja lukijan olisi hyvä tajuuta, että rahamäärät, joihin Rinne suhtautuu kuin miljoonaomaisuuteen, tuntuvat muista peliltä hiluilta.

VANESSA SJÖGREN

Anni Nykänen: Mummo (Sammakko)

Kaffeplöröä ja saunomista. Ruoanlaittoa ja sukulaisten syöttämistä. Naapureiden tarkkailua, rolaattorirallia, pappojen lempeää pilkkaamista. Sitä kaikkea on Anni Nykäsen (s. 1983) *Mummo*-albumin lempeänäreä eläkeläiselämää.

Nykäsen strippikokoelman nimihenkilö tarjoaa virkistävää vaihtelua napeilla ja nitroilla hiljaiseksi lääkittyyn eläkeläistöön. Mummo ei sivun tai parin mittaisissa stripeissä pokkuroi tai kuvia kumartele vaan elää iloista, rempseäkin myöhäiselämää.

Nykäsen karrikoi kieli poskessa mutta taatun lämpimästi eläkeläisten arkea. Sarjakuva edustaa samaa kiltin anarkistisuuden suuntausta, jolla Suomessa ovat viime vuosina menestyneet muun muassa Juba Tuomola Viivillä ja Wagnerilla sekä Milla Paloniemi Kiroilevalla siilillä.

Selvää hengenheimolaisuutta Mummo-stripeissä on myös Eläkeläiset-humppayhtyeen maailmaan – kai siksi, että sekä humppaukkojen että

Nykäsen juuret ovat kaukana Karjalassa. Aivan Eläkeläisten ilkamoivaan anarkistisuuteen Mummo ei yllä, mutta eipä sarjakuva toisaalta siihen pyrikään.

Stripit on piirretty selkeällä viivalla. Välillä yksityiskohtien määrä on hengästyttävä, mutta se tuskin lukijaa haittaa, sillä Nykäsen piirrosjälki on tyylikkästä ja näyttävää. Siksi on hyvä, että Sammakon kustantamassa, yli satasivuisessa albumissa on riittävästi ilmaa Nykäsen yksityiskohdalle jäljelle.

Mummo ei ole strippisarjakuvan suuri uranuurtaja. Nykänen kuitenkin yhdistää stripeissään tuttuja elementtejä sen verran taitavasti, että sarjakuvalle on helppo ennustaa menestystä. Eikä se ole ollenkaan väärin. Mummo on sarjakuvana hyväsydäminen ja vilpiton – ja sellaisille sarjakuville toivoo aina hyvää.

VESA SAARINEN

Heikki Paakkanen: Amerikka (Arktinen Banaani)

Zont! Sarjakuvataiteilijana, pilapiirtäjänä ja animaattorina ansioituneen Heikki Paakkasen (s. 1948) luomat Sissi ja Siviilipalvelushenkilö seikkailivat taas. Vastakohtainen kaksikko yhytti toisensa, kun palvelustaan suorittanut Sivari löysi museon vintiltä sotamuiston, josta pöllähti jermumaiseen Sissin hahmoon tiivistynyt Talvisodan Henki. Sissin ja Sivarin mielipiteet eivät useinkaan kohtaa, mikä vapauttaa Paakkasen kommentoimaan ajan ilmiöitä kahdella eri äänellä.

Aiemmissa osissa dynaaminen duo on seikkailut Suomessa, Venäjällä, Ranskassa ja Ruotsissa. Nyt tie vie uudelle mantereelle amerikkalaisen unelman ja vapauden jahtiin. Suomen ahdasmieliseen ilmapäiriin kyllästynyt Siviilipalvelushenkilö saa tarpeekseen ja lähtee tavoittelemaan vapautta Amerikkaan. Kunnon roadmoven malliin parivaljakko kohtaa matkallaan erilaisia ihmisiä ja sattumuksia.

Yhden tien kulkeminen uhkaa väliin jäädä sivuseikaksi Paakkasen pudotellessa historiankirjoista kaivamia tiedonmuruja Puolustusvoimien ja

Natsi-Saksan asepuukankaiden yhdenmukaisista kuoseista Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen kiemuroihin ja henkilöitä Simo Häyhästä John Mortoniin. Lukeminen on aika ajojin miltei pakko keskeyttää taustojen tarkistamiseksi.

Paakkanen täyttää suuret kuvansa tarkalla viivalla ja lukemattomilla yksityiskohdilla. Myös tekstiä on paljon. Usein suorastaan tuntuu, että käsissä on sarjakuvan sijaan kirja.

Yltäkylläisyys ei lopulta muodostu ylittämättömäksi esteeksi, sillä teksti on kiemuraisuudessaan ja velmuudessaan mainiota. En tiedä, onko kustannustoimittaja saanut Paakkasen käsikirjoitusta pöydälleen, mutta tekstistä olisi hyvinkin voinut karsia ainakin neljänneksen. Toisaalta parempi näin, sillä Sissin ja Sivarin keskinäinen kanssakäymisen pointti on juuri sen kahlitsemattomasti ryppyävä runsaus.

TUOMAS TIAINEN

Kari Sihvonen: Silent Badness (Like)

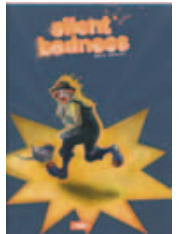
Kapteeni Kanki lienee tutuin Kari Sihvosen hahmoista. Tänä vuonna Sihvonen on osoittanut hallitsevansa muutkin genret kuin yltiöseksistisen trikotoiminnan. Zum Teufel julkaisi kokoelman Suomen Kuvalehdessä ilmestyneitä Liisoja, Silent badness tulee Likeltä.

Kirjassa on otsikon mukaisesti sanattomia strippejä pahuudesta, hieman samaan tapaan kuin Timppa Mäkelän Pieniä julmia tarinoita aikoinaan. "Badness" on käsitetty kirjassa melko laajasti, useimmiten viimeisessä ruudussa odottaa jokin kuvallinen oivallus varsinaisen pahuuden sijaan.

Kahdeksaan ruutuun mahdutetuista tarinoista kaikki eivät avaudu ensi silmäyksellä, mutta ne ovat keskenään melko tasalaatuisia. Mukana on miellyttävän monenlaisia hahmoja ja kuvastoa niin arkielämästä kuin klassisen seifin ja kauhun puolelta. Sihvonen piirtää ja värittää tyylikkäästi. Soljuvien tussipiirrosten tyyli kulkee 1950-luvun amerikkalaisten jännärisarjojen jäljillä. Realistisesti piirretyt hahmot ovat kauniita ja ympäristöt muistuttavat yhdysvaltalaisia katunäkymiä.

Taskukokoinen, kovakantinen kirja on painettu uskottavan näköisesti. Se toimisi varmasti Suomen ulkopuolisillakin markkinoilla.

HANNELE RICHERT

Émile Bravo: Kultakutri ja seitsemän kääpiökarhua (WSOY)

Émile Bravo on ansioitunut lapsille sopivan sarjakuvan saralla ja Hergén ligne claire -perinteen jatkajana. Sarjakuvakirjasessa *Kultakutri ja seitsemän kääpiökarhua* Bravo sekoittaa tunnettuja satuja uudeksi tarinaksi.

Vaikka kertomus on muodoltaan jotakuinkin perinteinen, satujen vanhat kaavat menevät monessa kohtaa uusiksi. Kerronta on sen verran nokkelaa, ettei aikuislukija joudu kärkevitelemään myötehäpeän kourissa. Ote on reipas ja tuore: sadun prinssi onkin räätäli, joka vain sattuu asumaan linnassa. Hänelläkin on kultaiset kutrit, ei vain prinsessalla, jota alkuun luullaan jättiläiseksi.

Suhtautuminen satujen ennalta-arvattavuuteen on ajoittain ironista: prinsessa sanoo heti herättyään: "Olen Lumikki ja rakastuin teihin heti." Seuraavaksi pääpari onkin jo kihloissa.

Piirrosjälki sen on melko yllätyksetöntä, mutta ammattimaisen sujuvaa. Kirja on vauhdikas ja hyväntuulinen. Ohkaisuutensa vuoksi se sopii lepohtehen haukkapalaksi tai iltalukemiseksi lapselle, joka tuntee jo tunnetuimmat sadut ja osaa nauttia niiden sekoittamisen tarjoamista oivalluksista. Se ei sisällä suuria opetuksia, mutta monia pieniä, lasta ehkä ilahduttavia oivalluksia.

HANNELE RICHERT

